

HET DENKEN

27 juni 1958

Goedenavond vrienden.

Aan het begin van deze bijeenkomst wijs ik u erop, dat wij niet alwetend, of onfeilbaar zijn. Allereerst vraag ik dan nu uw aandacht voor: "Het denken".

Denken is zeer belangrijk. U zou zich per slot van rekening van het leven niet bewust kunnen zijn, wanneer u niet denken kon. Elk wezen denkt. Want ook het simpelste wezen reageert op zijn omgeving en kan door ervaring bij een niet geheel aanwezig zijn van bekende condities in de omgeving, toch reeds tot bepaalde conclusies komen omtrent bestaande en komende omstandigheden. Het feit dat de mens dit in zeer grote mate kan doen, heeft hem, althans stoffelijk, tot het heersende geslacht van deze wereld gemaakt. De mogelijkheid tot combineren van herinneringsbeelden brengt de mens op de duur zelfs tot een soort abstract denken. Wel moeten wij één ding hierbij beseffen. Abstract denken kan voor de doorsneemens nooit een realiteit zijn. Er zijn bepaalde dingen, die wij van onszelf eenvoudig niet kunnen aannemen, of geloven. Toch erkennen wij wel, dat deze waarden in het algemeen bestaan. Wij kunnen echter niet onszelf daarin zien. Dit hangt heel vaak samen met onze intelligentie, ons voorstellingsvermogen.

Wanneer ik hier nu iets zou gaan zeggen, dat minder prettig klinkt, bedenk dan wel, dat alle aanwezigen natuurlijk van deze kritiek zijn uitgesloten, tenzij zij zelf deze als geheel doeltreffend ervaren. Dit laatste om te voorkomen, dat u bepaalde uitlatingen als een persoonlijke aanval zou nemen. Zelfs bij normale feiten weigert men eenvoudig te begrijpen, dat bepaalde mogelijkheden bestaan voor het Ik. In de oorlog zijn er bepaalde soldaten die helden worden, omdat zij zich eenvoudigweg het einde van hun eigen leven niet voor kunnen stellen. Dood en sterven zijn voor hen geen persoonlijke realiteit. Daardoor is het, dat zij zullen en kunnen handelen met een ware doodsverachting. Er zijn vele mensen, die graag met een groot gevaar spelen, omdat zij zich niet voor kunnen stellen, dat dit gevaar hen werkelijk zou kunnen treffen. Zij menen, dat alles alleen voor anderen geldt en niet voor hen.

Hetzelfde zien wij bij de morele eisen, die menigeen aan de wereld meent te moeten stellen. Men heeft die eisen als een soort abstractie geaccepteerd, iets wat wel waar is en bestaat, maar niet op zichzelf hoeft toe te passen. Zij bestaan alleen voor de wereld. Het Ik accepteert ze niet en voelt ze niet als voor zichzelf belangrijk aan. Deze eigenaardige verschijnselen in het menselijk denken zijn het wel, die ons steeds weer tot voorzichtigheid moeten nopen bij een enkel afgaan op de voorstellingen en meningen, die binnen het Ik bestaan. Ongeveer 3/4 van het menselijke denken berust op zelfmisleiding en zelfbedrog. Dit geschiedt heel vaak door het bewust, of onbewust, uitschakelen van het Ik bij de beschouwing van algemeen geldende wetten, of als voor in het algemeen belangrijk geachte voorwaarden. Toch zullen wij anderzijds op aarde juist dit denken moeten gebruiken om tot een geestelijke bewustwording te komen. Wij zullen juist door dit denken er toe moeten komen harmonisch binnen onze wereld te leven. Eerst door het juist gebruiken van ons denkvermogen zullen wij er op aarde in kunnen slagen ook werkelijke persoonlijkheden te zijn en niet slechts de holle echo van de menigte en de begrippen van anderen.

Wat moet dan wel in de eerste plaats aanwezig zijn om te kunnen beantwoorden aan de voorwaarden, die stoffelijk gelden voor het redelijk denken? Het is onmogelijk te stellen, dat wij onszelf objectief moeten leren zien. Dit kunnen wij namelijk niet. Maar wij kunnen onze subjectiviteit in het denken althans zover beperken, dat wij al wat wij dan al in anderen kunnen zien, beschouwen, ook als in onszelf aanwezig, desnoods alleen als mogelijkheid. Hierbij houden wij ons aan de bekende regel: niets kan door ons erkend worden dan als een onbegrepen verschijnsel, wat niet tenminste als mogelijkheid in onszelf woont. Zodra wij uit kleine tekenen afleidingen gaan maken omtrent de innerlijke toestand, of motieven van anderen, een besluit nemen omtrent de door het nog niet geuite, maar in hen levende bedoelingen, dan moet deze waarde in onszelf aanwezig zijn. Deze erkenning zal in de eerste plaats al leiden tot een zekere

mildheid bij het beoordelen van anderen. In de tweede plaats helpt een dergelijke zienswijze ons heel vaak onszelf iets beter te leren kennen.

Een tweede punt is m.i. al even belangrijk. Wij hebben de gewoonte om datgene wat onaangenaam voor ons is, te ontgaan. Wij doen dit niet alleen metterdaad. Dat is wel een onmogelijkheid, wanneer wij in de stof leven. Wij doen het heel vaak door onze wijze van denken. Wij gaan gewoon een andere dan de werkelijke waardering ervoor vinden. Dit is een soort maskerade, waarbij wij onze eigen daden, gedachten en verlangens bemantelen met drogredenen. Dat wij dit doen, zullen wij voor onszelf meestal heus wel kunnen weten. Alleen, wij willen onszelf zo graag overtuigen van het feit, dat wij het goed bedoelen, dat wij goed, edelmoedig zijn en wat dies zij meer. Een dergelijke methode van denken leidt ertoe, dat je jezelf in situaties brengt die je niet meer kunt beheersen, want op het ogenblik dat je in dit zelfbedrog gaat geloven en de werkelijkheid steeds weer opzij schuift, handel je volgens niet meer juist erkende drijfveren. Daardoor zijn de gevolgen van vele handelingen nu onverwacht en kunnen grote geestelijke schokken met zich brengen. Dit is onaanvaardbaar. Laat ons steeds weer trachten niet onszelf goed te vinden en onze daden te rechtvaardigen, maar onszelf eerlijk te beschouwen. Laat ons vooral trachten bij elke gedachte en elke daaruit voortvloeiende handeling zo waar mogelijk te zijn tegenover onszelf.

Zuiver stoffelijk gezien bestaat er verder de bittere noodzaak een duidelijk onderscheid te maken tussen dromen - dagdromen misschien - en de werkelijkheid. Dat, wat wij ons voorstellen is nooit waar, tenzij het onmiddellijk buiten ons wordt bevestigd, of worden kan. Misschien is dit heel erg hard voor ons. Wij dromen per slot van rekening zo vaak van geesten, die ons een bezoek brengen. Er zijn vele mensen die dat doen. Wij dromen al even vaak dat wij erg belangrijk zullen zijn voor andere mensen, maar of het ooit zo zal zijn, weten wij niet. Feitelijk blijkt van deze dingen vaak niets terecht te komen. Laat ons dan dromen erkennen als een wens, een doel waarheen wij misschien kunnen streven. Maar laat ons nooit zeggen - zoals zo vaak gebeurt - dat dit een waarheid is en dat deze dingen ons door het lot vervuld zullen worden. Op het ogenblik, dat de mens meent in handen van een zogenaamd noodlot te zijn, geeft hij veel van zijn vrijheid prijs. Hij zal zelf niet meer streven naar een verdere bereiking, of ontwikkeling, maar steeds alleen wachten op het lot. Als gevolg hiervan kan hij ten ondergaan. Ondergaan niet alleen in geestelijke zin, maar ook wel degelijk stoffelijk. De psychologische afwijkingen, die op deze manier kunnen ontstaan, zijn wel zeer uit den boze. Zij veroorzaken dwangpsychosen, waanbeelden en vele ziekteverschijnselen. Deze worden dan alleen maar geschapen en gebruikt om een aanvaardbare fictie te kunnen handhaven, in plaats van de werkelijkheid te moeten erkennen. Onaanvaardbaar, ook uit geestelijk standpunt. Wees dus eerlijk tegenover jezelf. Ga niet steeds weer trachten te beantwoorden aan een hoog doel. Probeer alleen maar netjes te blijven en jezelf te beheersen in de wereld waarin je vertoeft, met een gelijktijdig erkennen van de grondslagen van eigen angsten en begeerten. Zo komt men tot een bewuste uitdrukking van eigen streven in eigen levensinhoud.

Een volgend punt bij het denken heeft vaak iets van een tragikomedie. Wij komen nl. soms op een punt, waar wij in staat menen te zijn allerlei waarden omtrent andere werelden geheel te verwerken en geheel te gebruiken. Het gevolg is, dat aan de hand van stoffelijke herinneringsbeelden en ervaringen een beeld omtrent een latere werkelijkheid wordt opgebouwd. Op zich is dit nog niet zo ernstig. Maar men maakt nu deze voorstelling van een latere werkelijkheid tot levensdoel, waardoor men een voortdurende herhaling van bepaalde, hiermee verknoopte waarden binnen het eigen Ik bewerkstelligt. Dit kan tot een afwijking van het normale en een sterke beperking van eigen levensmogelijkheden leiden.

Een laatste punt. In het menselijke denken komen wij een eigenaardige gevoelsreactie tegen, die mede berust op denken en erkennen in stoffelijke zin. Dit is het zogenaamde berouw. De redelijke, dus in het denken gelegen en kenbare gevolgen van berouw zijn veelal een voortdurend herhalen van voorbijgeen en dus onherstelbare en onbeheersbare omstandigheden. Hiermede gaat een voortdurend ontkennen van het eigen Ik gepaard, een steeds weer zichzelf bestraffen voor een niet bereiken, of nalaten. Ofschoon de meesten het niet beseffen, wordt dit in het leven vaak een zeer pijnlijke kwestie. Men weet vaak namelijk niet dat men zichzelf eigenlijk straft. Alle ongevallen, tegenspoed, die men zich door eigen verkeerd reageren op de hals haalt, wordt dan vaak gezien als een straffend, of wrekend, ingrijpen van hoger hand. Toch

is het alleen een gevolg van reactievertraging en verkeerd reageren door het berouw. Het redelijke gebied van beleven wordt hierdoor weer beperkt en ook de geestelijke mogelijkheden worden terug gebracht tot ten hoogste één derde van normaal. U zult zich misschien afvragen, wat wij dan in de plaats van berouw moeten stellen. Op het ogenblik dat wij handelen - en dat doen wij altijd zoveel mogelijk in het nu, nu reeds trachtende te handelen voor morgen - zullen wij volgens ons beste weten zo eerlijk mogelijk omtrent eigen inhoud en bedoeling, het in het heden meest aanvaardbare, of noodzakelijke, allereerst volbrengen. Wat gisteren is gebeurd, kan vandaag gevolgen meebrengen. Deze gevolgen zullen wij trachten te neutraliseren en zo de daad van gisteren - althans in het heden - herstellende. Aan wat voorbij is, zullen wij, zij het dan uit oogpunt van ervaring en bewustwording, geen aandacht meer wijden: wat geweest is, is geweest. In elke mens ligt een begrip van en weten omtrent het verleden toch opgesloten. Het heeft geen zin dit voortdurend te activeren wanneer dit gelijktijdig een vermindering van gevoel van eigenwaarde, een verwaarlozing van de mogelijkheden, die het heden biedt, en misschien zelfs een minderwaardigheidscomplex veroorzaakt. Het heeft geen zin te spreken over hetgeen wij gisteren misschien misdreven hebben. Het is alleen zinvol in het heden zo goed mogelijk te leven en daaraan alle pogen en denken te wijden.

Dit zijn een paar stoffelijke punten. U zult echter begrijpen dat vanuit ons standpunt deze weinig nut zullen hebben, wanneer niet onmiddellijk daarmee verknoot wordt een beschouwing over wat geestelijke mogelijk is. Hetgeen wij denken noemen, heeft geestelijk een geheel andere functie dan in de stof. Vergelijkend gesproken, grotendeels, doch niet helemaal zuiver en waar, kunnen wij zeggen, dat het denken van de geest een soort gevoelen is, dat voorstellingen binnen het Ik opbouwt. Het is dus allereerst een gevoelsreactie. Dit lijkt in de wereld vaak onredelijk en kan door stoffelijk denken niet altijd gevolgd worden, want wij weten niet welke krachten ons onbewust beïnvloeden, welke vergeten herinnering, of welke invloed via het bovenbewustzijn tot ons doordringende, onze redelijkheid mede bepalen. Zeker weet de mens niet, welke Goddelijke wetten hem in zijn mogelijkheden beperken. Zijn erkennen daarvan drukt hij uit in een niet redelijke waarde, namelijk het gevoel. Toch houdt deze vele redelijke waarden ontkennende gevoelsreeks een aantal erkenningen in die het Ik dicht bij de waarheid kunnen brengen. Vandaar dat het gevoel, op aarde slechts een ondergrond van het geestelijk denken, de basis is van het voorstellingsvermogen, waardoor geestelijk een aanvaarden van en werken in een geestelijke wereld bereikt wordt.

Wanneer wij op aarde bestaan - zoals u en wij - gaan voortdurend de gevoelswaarden van het leven vervalst worden door de redelijke processen op een verkeerde manier te gebruiken, dan geven wij aan de geest een vals beeld van het leven, giftig voedsel, verkeerde voorlichting. Wanneer zij dan aan de hand van het in de stof ervarene binnen haar eigen wereld wil reageren, stuit zij op vele weerstanden. Hieruit vloeit vaak dan de vlucht voor de werkelijkheid van eigen wereld voort, de vlucht voor het Licht. Er blijft dan slechts een beperkt bestaan binnen eigen denken zonder uitingmogelijkheid over. Dit wordt dan de duisternis genoemd. Iemand, die op aarde leeft, is niet alleen verplicht op aarde als een redelijk wezen te handelen. M.i. is hij ook verplicht om te zorgen dat zijn gehele wezen - inclusief alle geestelijke voertuigen en de kern van het wezen zelf - voortdurend zo juist mogelijke ervaringen opdoet en zo juist mogelijke belevingen doormaakt. De geest, die op aarde een leven in waarheid heeft geleerd en dus niet velerlei valse emoties door heeft moeten maken als gevolg van zelfbedrog, van een verspiegeling van eigen wezen a.h.w., zal in staat zijn in haar eigen wereld - zelfs wanneer het leven naar stoffelijke normen slecht geweest zou zijn - haar eigen plaats te vinden en te behouden. Vandaaruit kan zij dan het werk van bewustwording voortzetten. Indien zij valse waarden in zich kent, zal de geest, al is het leven volgens stoffelijke normen ook nog zo goed geweest, met zeer veel moeite eerst weer de werkelijke toestand van het eigen Ik moeten realiseren en ten koste van vele moeite en pijnlijke ervaringen alle misverstanden door valse emoties opgewekt, moeten vervangen door juiste emotionele verhoudingen. Eerst dan kan zij in haar geestelijke wereld haar weg vervolgen.

Het denken van de geest, zij het nog zo verschillend van het denken dat u op het ogenblik kent, is m.i. het beste wapen, dat wij kunnen hanteren tegen de onvolmaaktheid, de innerlijke onvrede, die ons niet slechts stoffelijk, maar vooral juist geestelijk voortdurend kan belagen. Wij moeten een innerlijke evenwichtigheid tot stand weten te brengen. Deze kan niet worden uitgedrukt als vrede met de wereld. Vrede met de wereld is een stilstand, die pas aanvaardbaar wordt, wanneer wij de volmaaktheid benaderen. Innerlijke vrede is anders, het is een in jezelf

zonder tegenstrijdigheden zijn. Daardoor is men immers in staat alle invloeden van buiten af op de juiste wijze op te vangen en erop te reageren. Men kan de invloeden van buitenaf absorberen en toch zichzelf blijven. Ongeacht het gebeuren van een wereld kan men dan steeds in vrede verder gaan. Een mens, die enkel stoffelijk denkt, kan, wil hij in vrede met zich en de wereld leven, niet zonder een aanvulling stellen. Deze noemen wij dan ideaal, of geloof. Een ideaal is uiteindelijk niets anders dan een geloof aan bepaalde stoffelijke mogelijkheden. Alle geloof is steeds weer een erkenning van waarden, waarvan je slechts een onbewust begrip hebt. Het is voor de mens immers niet mogelijk de bestaande wereld zo te kennen en te accepteren, dat zij voor u alles betekent. De achtergronden van het hiernamaals en alles wat daarbij behoort, maken deel uit van een dergelijk geloof. Het is een aanvulling van het eigen wezen. Die aanvulling kan nooit geheel op een leugen gebaseerd zijn. Het geloof geeft uiting aan een behoefte. Deze kan slechts bestaan, wanneer er ergens en ter eniger tijd de mogelijkheid kan bestaan die behoefte te bevredigen. In de natuur zien wij een dergelijke reactie, waardoor het wezen zich steeds weer aan kan passen aan reeds bestaande, maar nog niet besepte omstandigheden.

Het is dan ook logisch te stellen, dat elk geloof dat bestaat, elk geloof dat wij hebben, slechts als aanvulling van het stoffelijk denken geldt en zo, zonder een redelijk besef van bestaande waarden in het leven, toch reeds een vredige aanvaarding van dit leven mogelijk maakt. Verder kunnen wij stellen dat alle geloof ons een steun kan zijn bij een geestelijk verder gaan door de stof, waar wij, ons niet helemaal van het Ik bewust zijnde, in dit aanvaarden van niet gekende waarden de mogelijkheden vinden om toch, volgens het geheel van de in het Ik geborgen waarden, juist te handelen. Geen enkel geloof kan geheel volmaakt zijn. Het geloof van individuen kan ook niet gelijk zijn. Het is onmogelijk aan de hand van de rede een geloof te omschrijven en vast te leggen. Het is zelfs niet mogelijk om met woorden de hoofdpunten van een geloof geheel weer te geven. Het gaat voor alles om het gevoelsargument.

Nu is de gevoelsreactie van alle wezens tenminste enigszins verschillend. Zo zal de betekenis die een ieder voor zich heeft, aan een behaald geloofspunt, ook een enigszins andere zijn. Wanneer wij ons vermogen om als redelijk wezen te bestaan willen gebruiken, kunnen wij nooit volgens deze waarden gaan debatteren over het geloof als een algemene kwestie. Het enige wat ons - onvolmaakt - mogelijk blijkt, is te zeggen, wat men zelf gelooft. Daarom kunnen wij ook nooit bepalen wat een ander zou moeten geloven. Op het ogenblik dat wij dit willen doen, trachten wij in feite onze eigen persoonlijkheid op te leggen aan anderen. Dit brengt alleen strijd en misverstanden, want zij kunnen nooit een andere persoonlijkheid werkelijk geheel begrijpen, zeker kunnen wij dus ook niet weten wat een andere mens als innerlijke waarde buiten de rede nog nodig heeft. Daarom zou ik u de raad willen geven uw denken vooral voor de meer concrete waarden te gebruiken. Houdt u niet bij voorkeur bezig met betrekkelijk nutteloze takken van "wetenschap" zoals bv. de theologie. Het is niet mogelijk enige logistiek te gebruiken om het Goddelijke te benaderen. Een kennen van God en zijn werken is alleen innerlijk mogelijk. Elke poging tot uiterlijke vastlegging hiervan leidt in uiterste consequentie tot bespottelijkheden, ook al begrijpt men dit misschien nu nog niet. Wees daarom altijd met denken en geestelijk leven in de eerste plaats een persoonlijkheid. Geloof datgene wat voor u noodzakelijk en innerlijk juist is. Maar geloof dingen alleen dan, wanneer u ze innerlijk kunt gevoelen als een onomstotelijke zekerheid, ongeacht wat er in feite dan verder op aarde gebeurt en wat schijnbaar de waarde van dit geloof tegensprekt. Houdt, als een aanvulling van uw leven en denken, uw geloof boven alles heilig. Tracht nooit een ander dit geloof op te dringen, iemand te bekeren, of uw geloof op te geven. Tracht ten hoogste door eigen levenshouding en hetgeen men anderen omtrent eigen levensbeschouwing mede kan delen, aan te tonen, dat uw geloof - althans voor u - goed is. Dit is het beste en het meest juiste, wat u in deze zin voor anderen kunt doen. Tracht nooit op grond van een zogenaamd groter, of beter weten, anderen te beheersen. Men is namelijk nooit geheel in staat te beoordelen, wat er in een ander mens aan mogelijkheden is gelegen. Men kan ook nooit geheel bevatten, wat een ander denkt. Een verkeerd inschatten van een ander kan soms tot dwaze, of pijnlijke situaties leiden. Zo had Pancho Villa - een opstandeling - ruzie gekregen met een aantal monniken. In zijn woede merkte hij tegen een van zijn dommere volgelingen toen op: "Wij moesten ze allen tegen de muur zetten". Toen Villa de volgende dag verder wilde rijden, miste hij deze volgeling. Aan het einde van het dorp was echter een lange blinde muur. Daar vond hij de vermiste. Tegen de muur stonden alle monniken met een angstig gezicht in de houding, terwijl de kleine man er met een zweep in de hand dreigend voor stond. Villa's gevoel

voor humor was groot genoeg om lachende zijn volgeling te prijzen en de monniken verder vrij te laten. Het feit, dat de kleine volgeling de toorn en de haat van de rebel niet had kunnen begrijpen, maakte van een mogelijk drama een ruwe grap.

Wanneer wij onbeheerst onze meningen uiten in het leven, bestaat de mogelijkheid, dat een ander ook ons verkeerd begrijpt. Het is dan heel goed mogelijk dat deze ander, menend op ons gezag te handelen, voor ons en anderen een onherstelbare schade aanricht. Laat ons daarom heel voorzichtig zijn, wanneer wij al in willen grijpen in het leven van anderen. Dit geldt ook voor kinderen of jongere mensen, ook wanneer het mensen betreft, die - stoffelijk gezien - heel wat minder weten dan wij. Wanneer wij al leiding willen geven, moeten wij ons beperken tot het reële, duidelijk uitgedrukt en geïllustreerd. Daarnaast zullen wij, juist als redelijk denkende wezens, steeds weer open moeten staan voor alle argumenten van anderen. Zolang dezen redelijk zijn en ons aanvaardbaar blijven, kunnen wij immers ons voordeel hiermee doen. Wij kunnen op deze wijze zelfs tot grotere eenheid en harmonie met de wereld komen. Zelfs indien ons dit laatste niet mogelijk is, blijft het voor ons nog steeds een zegen te weten, dat er tussen ons en anderen verschillen bestaan. Eerst zo kan men de juiste wijze van leven op aarde vinden, eerst zo zal de geest die emoties uit de stof kunnen verwerven, die het haar mogelijk maken in haar eigen wereld juist te denken. In het begin zal zij daaruit de beelden kunnen scheppen, die de waarde van het harmonische leven met God voor haar uitmaken. Uiteindelijk zal zij daar ook kunnen komen tot een verwerpen van vormen en zo de waarheid van het Goddelijke binnen de kosmos steeds sterker kunnen ervaren en aanvaarden. Valse voorstellingen en definities zijn het gevolg van maatschappelijke eisen. De mens zal deze steeds moeten volgen, indien hij niet nog meer wil lijden onder de sociale eisen. Wanneer wij iemand dus dwingen een apenpakje te dragen, als bij een maskerade, zal het logische feit - volgens u - zijn, dat hij zich als een aap moet gedragen en als een aap moet handelen, denken en voelen.

Reactie: Wanneer hij dit niet doet, zal hij ongelukkig zijn.

Antwoord: Wanneer hij zich van zijn eigen wezen bewust blijft, kan hij er integendeel heel veel plezier in hebben zich als aap te gedragen, zolang dit niet strijdt met eigen wezen. Het blijft nog steeds mogelijk te voorkomen dat een handeling wordt gepleegd, die tegen eigen wezen indruist. Er is natuurlijk een zeker gevoel voor humor nodig. Ik moet toegeven, dat het mij onmogelijk lijkt alle omstandigheden van het menselijke leven zonder enig gevoel voor humor toch voortdurend te blijven accepteren.

Reactie: De humor is een vlucht voor de tragiek van het verschijnsel.

Antwoord: Op het ogenblik dat wij gaan spreken over de tragiek van het verschijnsel, dramatiseren wij onze eigen onbekwaamheid om in de wereld verder vooruit te komen. Laat ons daarom s.v.p. nooit over de tragiek van het verschijnsel, of het leven, spreken. Een dergelijke uitlating is alleen maar een onopvallende wijze jezelf te beklagen, terwijl je schijnbaar over de wereld, of over anderen spreekt. Dat is fout. U bent in dit leven gekomen met al zijn maatschappelijke verschijnselen, omdat dit voor u een noodzaak was. Indien dit niet zo was, zou u niet op aarde geïncarneerd zijn. U kunt dit leven binnenkort verlaten. Het is niet veel meer dan een kort ogenblik dat u in een gemaskerd bal binnen loopt. Wanneer u dit alles, in dit ogenblik van afwijkend bestaan, zo intens ernstig gaat nemen en daarbij u bovendien nog intenser ergert, zodat u niet uzelf kunt zijn volgens eigen wensen, dan vergeet u uzelf in feite juist volgens grotere principes, namelijk: Elk verzet tegen de maatschappij als zodanig is dwaasheid. Verzet tegen een drang om buiten eigen willen en wezen om, aan maatschappelijke voorwaarden te beantwoorden, die niet met je wezen stroken, is een andere kwestie.

Daarbij mag de volgende reden gelden: wij zullen alles in de wereld accepteren, buiten datgene, wat voor ons, volgens eerlijke overtuiging en zonder enige zelfzuchtige bedoeling onrecht kan worden genoemd. Dit onrecht zullen wij moeten bestrijden door eigen daden, zonder ooit daarbij tot geweld tegen anderen over te gaan. Wij zullen weigeren het onrecht te erkennen, weigeren ons daartoe te laten dwingen.

Gelijktijdig zullen wij alle andere wetten en regels nog gewetensvoller opvolgen om daardoor onze eerbied voor alle rechtvaardige en niet onrechtvaardige wetten en regels nog sterker tot uiting te laten komen.

Onze taak is het elke ergernis die wij aan anderen zouden kunnen veroorzaken, weg te nemen, in zoverre dit niet een onmiddellijke verloochening van onze eigen persoonlijkheid en eigen rechtsgevoel betekent.

Het is onze plicht en taak in het leven alles te verdragen en te aanvaarden buiten dat, wat onrecht is. Dit onrecht mag dan ons zelf, of anderen, treffen, tegen dit onrecht zullen wij ons echter te allen tijde moeten verzetten, door het te ontkennen en het bestaan daarvan voor onszelf geheel te negeren, handelende volgens het recht dat in ons woont.

Toch zullen wij nooit geweld plegen. Wij zullen demonstreren tegen alle onrechtvaardige, of onrechtmatige regels en wetten, en door ons nadrukkelijk daaraan niet te houden. Zelfs dit zullen wij echter steeds trachten te doen op een wijze die aan anderen zo weinig mogelijk schade veroorzaakt.

Wanneer men ons daarvoor slaat, zullen wij zonder verzet de slagen in ontvangst nemen. Wanneer men ons zal doden, zullen wij ook dit zonder verzet aanvaarden. Steeds echter zullen wij voor het recht blijven betogen, zelfs ten koste van ons eigen wezen.

De mensen die menen dergelijke problemen af te kunnen doen door over de tragedie van de maatschappelijke ontwikkelingen te spreken, bedoelen daarmee meestal alleen maar het onvermogen om, ondanks alle moeiten en kosten daaraan misschien verbonden, voor zich alleen maar het recht te accepteren dat in hen leeft. Men maakt een drama van het leven en tracht het op een afstand kritisch te beschouwen. Daarbij stelt men zich meestal heel wat dwazer aan dan de anderen, die misschien bourgeois zijn, maar die tenminste eerlijk geloven in de wereld en de daden die zij daarin stellen.

Humor is echter juist voor de scherpere waarnemer wel degelijk mogelijk en nodig, al is het alleen maar om te kunnen begrijpen dat jezelf even dwaas bent als degenen, die je veroordeelt, om te beseffen, dat de politesse, waartegen je je innerlijk verzet, maar die je toch accepteert, omdat anderen hierop zoveel prijs stellen, dan juist in je eigen daden en woorden een ridiculiseren van eigen stellingen inhoudt. Dat is een situatie die je wel degelijk met een glimlach kunt gadeslaan, een toestand waarin je wel degelijk ontspanningen en vreugde kunt vinden, zonder daardoor ook maar iemand anders te schaden.

Wanneer de maatschappij je zegt dat je moet werken voor je brood - volgens haar regels - dan zal je op kunnen merken dat je het eigenlijk liever anders zou hebben. Menigeen zou liever als de wilden wat vis en wat broodvruchten nemen om het dan verder maar te geloven. Maar je zit nu eenmaal in de maatschappij. Accepteer dus de consequentie van je verlangens. Verwijder je uit de maatschappij en leef zoals je wil, met alle risico's van dien, maar vergeet niet, dat de wilde zowel als de beschaafde mens werkt voor zijn brood, ook wanneer hij misschien met meer overgave vist en jaagt, dan iemand die in de beschaafde wereld een boekhouding voert. In wezen is dit alles hetzelfde. Begrijp vooral het belachelijke van vele mensen in de wereld, die trachten zichzelf gewichtig te maken in de wereld, omdat zij in feite niets presteren. Tracht zelf anders te zijn. Neem niets ernstig op de wereld, behalve deze twee dingen: eerlijk steeds trachten jezelf te zijn en altijd weigeren enig onrecht te aanvaarden, te ondergaan, of mede te veroorzaken.

Voor degene, die zich steeds eerlijk aan deze dingen houdt, bestaat er geen tragedie van de maatschappij in de wereld, geen tragedie van het menselijke bestaan ook. Misschien begrijpt men meer het onnut van veel wat wordt gedaan. Maar dit kan de innerlijke vrede niet verstoren. Wanneer wij ons zo druk gaan maken om de maatschappij als geheel, dan verbergen wij voor onszelf daarin alleen eigen onvermogen om binnen die maatschappij te bestaan en toch onszelf te zijn. Bedenk bovendien, dat de maatschappelijke vormen een uitvloeisel zijn van het recht van de sterkste en voortvloeien uit de invloed van een meerderheid op de initiatieven van een minderheid. De meeste mensen die men zou beklagen om het leven dat zij moeten voeren binnen die benauwende maatschappij, leven dit leven uiteindelijk alleen, omdat zij zich geen andere wijze van leven kunnen indenken en zonder de banden van de maatschappij niet gelukkig zouden kunnen zijn. Wij hebben zelfs het recht niet anderen een deel van hun zelfbedrog te ontnemen, indien wij hen geen andere waarden daarvoor in de plaats kunnen

geven. Laten wij het heel eenvoudig stellen: zolang wij ons best doen zelf zo goed mogelijk te leven en te beantwoorden aan alles wat in ons persoonlijk leven noodzakelijk is, doen wij voldoende en houden wij heus weinig tijd over om ons nog over de wereld te ergeren. Bovendien veranderen wij de wereld, wanneer wij leven, zoals wij gevoelen te moeten leven. Want door onze eerlijkheid in het streven, wekken wij in anderen een bewustzijn omtrent deze waarden. Indien dezen misschien onbewust ook in hen bestaan, zullen ook zij zeer zeker hier steeds meer naar gaan handelen. Dan komt er een einde aan de voortdurende menselijke comedy en gaat de mens in waarheid verder in plaats van in voortdurend zelfbedrog.

Vanuit geestelijk standpunt is dit zeker zeer te wensen. Hetgeen ik hier heb gezegd kunnen velen zich aantrekken. Onder meer misschien zekere vrouwenbonden, die zo zeer voor de zedelijkheid van anderen ijveren, dat zij hun eigen leven geheel daarmee verwaarlozen ten koste van hun omgeving, om nu nog maar niet te spreken over sommige politici, die zo zeer trachten elke mens welvaart te geven, dat zij vergeten hem de vrijheid te laten die hij nodig heeft om werkelijk mens te kunnen zijn. Wanneer een enkeling hier soms meent, dat ook hem of haar de schoen past, kan ik niemand beletten zich de zaak ter harte te nemen. Maar ik bedoelde zeker geen persoonlijke verwijten met dit betoogje.

Reactie: U noemde theologie waardeloos. Is dat niet wel wat veel gezegd?

Antwoord: Theios kan worden ervaren, doch niet worden bepaald, of gedetermineerd.

Reactie: Toch geeft het een interessant inzicht in de wijze waarop een volk zich rechtvaardigt en zijn God zoekt.

Antwoord: Inderdaad. Daartoe moeten wij echter psychologisch de motieven van anderen, zoals uitgedrukt binnen de theologie, ontleden. Maar het is dan geen facet van de theologie zelf meer. Meent u echter, dat, zelfs op grond van de Schepping en alles wat daarbinnen mogelijk geopenbaard is, het de mens mogelijk zal zijn zelfs maar een jota te begrijpen van het werkelijke wezen Gods? Meent u dat de beperktheid van de mens, ondanks alle profetieën en openbaringen in staat is om ook maar iets te begrijpen van het doel dat God heeft met Zijn Schepping en het leven? Wij kunnen daar alleen een eigen mening over hebben. Dan wordt dit echter filosofie, geen theologie, die echter uitgaat van het standpunt, dat het aan de hand van de openbaringen mogelijk is voor de mensen, Gods wil en wezen te definiëren, de werelden, waarin God Zich openbaart, o.m. hemel en hel te omschrijven en te kennen, terwijl het verder mogelijk zou moeten zijn aan de hand van voornoemde argumenten te bepalen, hoe de mens heeft te leven en te denken, welke punten in het weten van de mensheid waar zijn en welke niet. De theologie heeft dan ook het absurde in zijn argumenten nooit geschuwd, getuige de in het verleden bekende twist over de vraag, hoeveel engelen wel kunnen dansen op de punt van een naald.

Een ander aspect: men definieert de wil en het weten Gods binnen een bepaalde leer, door mensen gesteld, en beweert dan dat het Gods wil is, dat een ieder gelijkelijk deze leer zal aanvaarden. Een ander vraagpunt hieruit weer voortkomende: in hoeverre kan iemand die van onze leer nooit gehoord heeft, toch nog tot onze kerk behoren? Heiligverklaringen etc. vloeien ook voort uit de theologische stellingen van bepaalde kerken. Persoonlijk meen ik dat deze dingen nutteloos zijn. Zij maken het leven ingewikkelder en minder waar. Ik geloof niet in een kennis omtrent God op deze wijze. Wel in een erkennen van God in alle dingen door ieder volgens eigen bewustzijn en instelling. Dit is echter een persoonlijk ervaren, dat misschien gedeeltelijk voor kleinere groepen gelijk kan zijn, maar nooit voor grote groepen kan worden gedefinieerd zonder gelijktijdig in vaagheid alle betekenis te verliezen.

Vraag: U zegt dat de meerderheid de minderheid beheerst. Ik dacht dat het precies andersom was.

Antwoord: Op het ogenblik dat iemand zegt: "Ik ben de sterkste" en anderen beweegt dit te aanvaarden, zullen deze anderen met hun hele wezen zich inzetten voor dit feit. Of het feitelijk waar is of niet, doet verder niet ter zake. Zodra de meerderheid tot een aanvaarden van de stelling komt, zal de minderheid, die daaraan niet gelooft, of zich actief hiertegen verzet, in de verdrukking komen. Elke meerderheid bestaat uit een kleine groep activisten, een grotere passieve massa, plus de egoïsten die in het streven van de groep voor zich menen enig voordeel

te kunnen behalen. Zolang een dergelijke meerderheid niet bestaat, is een regeren of beheersen niet mogelijk, wel kan tijdelijk een schijn van beheersing worden gegeven. Thans geef ik het woord aan de tweede spreker. Goedenavond.
(Vragen verkort)

WETENSCHAP EN WIJSHEID

Goedenavond vrienden.
Welk onderwerp heeft u voor mij?

Reactie: "Wetenschap en Wijsheid".

Antwoord: Hierover zou ik dan het volgende willen opmerken. Het juiste gebruik van de wetenschap is wijsheid, doch zonder begrip voor eigen taak en inhoud wordt de wetenschap een onheil, dat de mensheid bedreigt. Wetenschap is onderzoek en vaststelling.

Wij kunnen met onderzoek zeer veel bereiken. Wij kunnen de zekerheid verwerven dat een bepaalde toestand, plus een bepaalde prikkel, of toevoeging, een bepaald resultaat zal hebben. Dit zal zich onder gelijke condities steeds weer gelijk herhalen. Het is mogelijk om aan de hand van bewijzen, plus theorieën, te stellen dat de maan zoveel kg weegt en dat Mars op het ogenblik zoveel km van de aarde weg is. Zij kunnen u ook wetenschappelijk overtuigen dat de beste vorm om een menselijke samenleving te stabiliseren een industrialisatie van het geheel is. Men tracht dan alles, tot zelfs de landbouw industrieel te zien en de productie onder te brengen in een schema met vaste normen. Theoretisch is dan zo immers een overzicht van de productie reeds aan het begin van het jaar mogelijk. Het ellendige is alleen maar, dat, wanneer je je alleen maar vast blijft houden aan feiten, die op papier bewijsbaar zijn en een bepaald gebied bestrijken, het lang niet altijd zeker is dat het inderdaad zo verloopt als het schema aangeeft. Want andere waarden, waarmee je niet meende te moeten rekening houden, doen heel vaak hun invloed gelden. Deze waarden zijn heel vaak voor wetenschappelijke schema's geheel ongevoelig. Een mens die wijs is zal de wetenschap dan ook nooit als een doel op zich zien, noch als een functionele bepaling van mogelijkheden, maar alleen als een middel om de omstandigheden althans enigszins te richten.

Voorbeeld: Er was een wetenschapsmens die wijs was. Hij had namelijk de gewoonte om steentjes over het water te keilen. Op de duur wist hij: wanneer ik zó gooi, met die hoek van opslag en deze grootte van steen, zullen zij ongeveer 5 keren springen... Nu kwam er een steentje, dat zeven keer sprong. Deze wijze zocht hiervoor geen verklaring, doch zei slechts: "Dit vind ik leuk. De vreugde die het mij nu geeft, is voldoende. Een uitleg zou daaraan niets veranderen, want het verschijnsel op zich is te onbelangrijk." Vele wetenschapsmensen handelen echter precies omgekeerd, vooral wanneer zoiets op hun eigen terrein plaats vindt. Zij vinden oorspronkelijk iets uit, waarmee veel te bereiken is. De atoomsplitsing bv. Zij verlangen zeker niet naar een vernietigen van de wereld. Toch zullen zij de krachten, die daarvoor kunnen worden gebruikt, zeker niet terzijde leggen, wanneer zij ontdekt worden. Integendeel. Wanneer de eerste atoombom is gemaakt, denken zij er over na, hoe er een gebouw kan worden die nog veel vernietigender is. Steeds blijven zij erover nadenken, hoe hun wapen nog erger, nog dodelijker te maken. Velen onder hen menen dat als een dergelijke mogelijkheid in theorie ook maar bestaat, het de taak van de geleerde is deze proef ondervindelijk te bewijzen. Dat is volgens hen wetenschap. In feite is het dwaasheid, omdat het menselijke element, waaruit alle wetenschap uiteindelijk geboren wordt, daarbij geheel verwaarloosd wordt.

Zolang de wetenschap gebruikt wordt om heel de mensheid te dienen en groter vreugden in het leven te geven, is zij een van de grootste krachten die de mens op aarde kan hanteren. Maar op het ogenblik dat de wetenschap een dogma wordt, dat zich boven de menselijke waarden stelt in de ogen van de wetenschapsmens, wordt het een vloek, een waanzin. Je hoort op aarde vaak griezilverhalen vertellen. Het schijnt echter de laatste tijd steeds meer voor te komen dat de centrale griezelfiguur een waanzinnige professor is. Ik meen, dat dit onbewust de waardering weerspiegelt van de wetenschap en de angst, die vele mensen op aarde thans kennen voor de wetenschap. De wetenschap is langzaam aan begonnen feitenkennis te stellen boven het welzijn

van de mensheid. Hier is de wijsheid teloor gegaan. Hieruit volgt wel, dat er grote verschillen kunnen bestaan tussen wetenschap en wijsheid. Wijsheid is m.i. het vermogen de wereld haar mogelijkheden, zowel als jezelf, te kennen en te beschouwen, zodat je kunt zien met welke middelen voor jezelf en de wereld een zo groot mogelijke vrede, het grootst mogelijke geluk ook bereikt kunnen worden. Een wijs mens zal zelfs eigen ongeluk en onvrede nog zo weten te gebruiken, dat zij zowel hemzelf als anderen kunnen wijzen op de mogelijkheden tot vrede, die zelfs daarin gelegen zijn.

Diogenes zocht met een lamp op klaarlichte dag naar een mens. Men meent dat dit wijs was, maar eigenlijk was het onwijs. Want de wijsgeer, die dit deed, stelde zijn eigen eisen aan de mens en erkende de menselijkheid van de gemeenschap dus niet meer. Met zijn scherp verwijt bracht hij ongetwijfeld vele mensen tot nadenken. Maar om wijs te mogen heten, ontbrak er toch nog iets aan. Hij uitte wel zijn bitterheid, maar gaf noch zichzelf noch zijn medemensen een aanwijzing, waardoor dit tot geluk, of vrede kon voeren.

Wetenschap begint altijd met uit haar beschikbaar weten een omschrijving te geven van het doel dat zij meent zich te kunnen stellen. Eerst dan zal zij beginnen te werken. Vergelijk en u zult ontdekken dat in het genoemde geval, de wijsgeer alleen wijs was in eigen ogen, maar niet als deel van de wereld. Aan persoonlijke wijsheid heeft men niets, tenzij zij zó geuit kan worden, dat zij ook in de wereld harmonie wekt. Misschien kunnen wij daarom wijsheid ook nog wel zó aanduiden, namelijk het vermogen in anderen jezelf en jezelf in anderen te zien. Zo zal je immers in de wereld jezelf en anderen kunnen begrijpen en helpen.

Wetenschap: wetenschap is het weten, zó uitgedrukt, dat het te allen tijde kenbaar, tastbaar en bewijsbaar is. Dit betekent dat speculatieve wetenschappen in feite geen werkelijke wetenschappen kunnen zijn, tot het ogenblik, dat men de speculaties en thesen voor een ieder die voldoende kennis heeft, kenbaar en merkbaar kan bewijzen. Wanneer de wijsheid de wetenschap zou gaan regeren, zou de wetenschap veel meer als belangrijk erkennen wat nu nog ligt buiten het als normaal aanvaarde. Men zou niet meer stellingen af gaan wijzen, omdat zij niet met bepaalde theorieën stroken, doch zich houden aan de mogelijkheden die bewijsbaar kunnen worden gemaakt. Van het onzekere zou misschien menige wetenschapsmens liever de handen aflaten, maar dan ook zonder een oordeel uit te spreken dat niet op nadrukkelijk en langdurig onderzoek is gebaseerd, terwijl proeven bovendien een ondergrond aan de stellingen kunnen geven.

De wijsheid zal zeggen: hoe groter het weten wordt in de wereld, hoe belangrijker het is. De manier waarop het weten wordt verworven doet minder ter zake. De wijsheid stelt aan het weten slechts één vaste eis: alle weten moet nuttig zijn, of kunnen worden. Wetenschap mag niets anders zijn dan een vastlegging van weten op een wijze, dat bij herhaling en onder dezelfde condities dezelfde resultaten bereikbaar zullen zijn. Is dit niet mogelijk, dan moet de wetenschap tenminste over de middelen beschikken de wijzigingen van condities zo duidelijk aan te tonen en vast te leggen, dat het daarmee overeenstemmen van het verschil in resultaat aannemelijk wordt. Geen enkele stelling zal als vaststaande beschouwd worden, doch alles geldt als werktheorie. De wijsheid kan namelijk niet aannemen, dat de mens een bepaalde waarde geheel volgens alle mogelijkheden die in het Al daarvan bestaan, kan fixeren.

Wijsheid en wetenschap dienen dan ook eigenlijk samen te gaan. Wat heeft deze wereld aan wijsgerigheden zonder ondergrond? Het is misschien zeer wijs te zeggen dat God heeft gegeven en dat God genomen heeft. Maar de wijsheid brengt er toe je af te vragen, of dit nemen door God nu conditioneel of onconditioneel is. Zonder Gods wil te ontkennen, mogen wij ons wel degelijk afvragen of wij iets aan de mogelijke gevolgen van die wil kunnen doen, of niet. Dit zich steeds afvragen hoe en waarom, brengt het weten en uiteindelijk ook de wetenschap als steeds belangrijker deel van het leven naar voren. Zij zijn dan de middelen geworden van de wijsheid. De steeds herhaalde vragen brengen ons tot een steeds groter weten, een steeds uitgebreider begrip van onze werelden en al wat daarin bestaat.

Wij zullen de Goddelijke wetten kunnen leren kennen en steeds meer onze omgeving kunnen leren beheersen. Dat is de wetenschap. Maar op het ogenblik dat wij gaan menen, dat de regels van de wetenschap en de erkende wetten moeten staan boven het wel en wee van de mensen,

verloochenen wij ons mens-zijn. Dan vergeten wij dat de wetenschap slechts een middel is om meer als mens te leven, niet een soort Goddelijke macht, die de mensheid moet regeren. Op het ogenblik dat wij de wetenschap als belangrijker gaan zien dan onze verplichtingen tegenover de mensheid, hebben wij onszelf buiten het menselijke zijn, de menselijke gemeenschap gesteld. Dan zijn wij on-mensen, of niet-mensen, geworden in de feitelijke betekenis van het woord. Dat zullen wij geestelijk moeten verantwoorden. De ware wetenschap ontleent haar recht van bestaan aan het feit, dat zij zich voortdurend dienstbaar maakt aan de mensheid, zonder ooit voor zich het recht op te eisen over de mens te regeren, of een bepaalde mening of leefwijze aan de mensheid op te dringen. De wijsheid vindt in de wetenschap de middelen om hetgeen zij als bewustzijn en begrip uit het leven verworven heeft praktisch en voor ieder kenbaar te maken. De voordelendie uit de wijsheid voor het eigen Ik voortkomen, zal men zo ook voor anderen toegankelijk kunnen maken.

Reactie: Ik meen dat u wijsheid hier vooral in de zin van menslievendheid hebt gebruikt.

Het kan soms wijsheid zijn om te vernietigen, soms ook een vreugde.

Antwoord: Degene die werkelijk wijs is, zal steeds begrijpen dat hij door te vernietigen, een kracht in het geweer brengt die zich tegen hem zal richten en dus zijn eigen vernietiging kan betekenen. Een wijze zal dan ook zijn vreugde in het vernietigen - zo al bestaande - zeker dus alleen botvieren, wanneer hij even grote vreugde vindt in zelfvernietiging. Dit laatste kan ik mij slechts voorstellen, indien - en dit zou zeker geen blijk van wijsheid zijn - men meent, dat met het beëindigen van een vorm van bestaan, ook gelijktijdig het eigen wezen geheel en voor altijd is uitgeblust. Hetgeen u menslievendheid wilde noemen is alleen wijsheid, waar het voor het Ik een zo groot mogelijke zekerheid en vreugde helpt bereiken door het scheppen van een zo groot mogelijke harmonie tussen het Ik en de omgeving. De wijze intensifieert door deze levenshouding het eigen bestaan, vergroot eigen weten, maakt eigen leven rijker en zal zelfs zonder op latere werelden te speculeren, er zeker van kunnen zijn, dat alles wat er op deze wereld van hem voortbestaat, goed is. Zelfs indien het alleen een herinnering zou zijn. Uw opmerking kan alleen zin hebben als je à priori pessimist wilt zijn. Ik ken een gezegde, dat ik wel wijs vind. De dwaasheid van de optimist is erin gelegen dat hij meent, dat iedereen al zijn dromen deelt en verwerkelijken zal. De dwaasheid van de pessimist is gelegen in het feit, dat hij het goede, dat de wereld biedt, nooit wil zien en zich zo de mogelijkheid steeds weer laat ontgaan om van zijn pessimisme genezen te worden en vreugdig te leven.

Vraag: Er zijn djian-yohans en matha-yohans (?) die de wereld weer oplossen.

In vernietiging schuilt dus ook wijsheid.

Antwoord: Echter geen menselijke wijsheid. Want de mens zelf is niet gemaakt voor de vernietiging. De mens is gemaakt voor vorming en opbouw. Dit is een deel van zijn ontwikkeling. Slechts indien hij zich buiten de mensheid stelt, buiten alle menselijke streven, en de chaos zowel voor zich als voor zijn omgeving wil accepteren, kan hij in de vernietiging een werkelijk doel vinden. Want dan betekent het een zelfvervulling. Maar vindt u het niet wat dwaas om een mens als doel de vernietiging te geven?

Reactie: Het ligt er aan wat je vernietigt.

Antwoord: Wijsheid impliceert beheersing. Men zou zich bv. ongevoelig kunnen maken voor al wat een vlo u kan betekenen. Men kan zich onaantastbaar maken voor alle ergernis die dit beestje met zich zou kunnen brengen. Wanneer ik in mijzelf onaantastbaarheid kan bereiken, heeft het geen zin het diertje te vernietigen. Het vernietigen kent geen noodzaken, zij het dat deze in eigen fouten gelegen is. Wanneer men mens is en als mens wil leven, doch zich toch tot vernietigen gedrongen voelt, is dit alleen maar een bewijs dat men nog slechts weinig of geen wijsheid bezit.

Vraag: Uit hygiënische overwegingen is vernietigen echter toch noodzakelijk?

Antwoord: Hygiëne is in feite een vervangingsmiddel voor een natuurlijk leven. Qua levensduur, maar ook qua beter ras, geven de natuurlijke condities veel meer zegen en bewustzijn dan alle hygiënische maatregelen. Veel in de huidige menselijke samenleving, waaronder ook hygiëne, betekent in feite een beschermen van de zwakken ten koste van de sterkeren en een uitblussen van de weerstandsvermogens van de sterkeren binnen het geheel. Dit kan voortgaan tot het ras geheel uit zwakkeren bestaat en dan aan zichzelf ten onder gaat. Ik stel dit als voorbeeld.

Ik begrijp heel goed, dat hygiëne voor u een onmisbare zaak geworden is. Maar u mag niet van mij verlangen dat ik, alleen omdat dit door u als een noodzaak ervaren wordt, ook zal stellen dat in feite voor de wereld dit begeerlijk is. In dat geval zou ik namelijk vanuit een bepaald standpunt mijn waarderingen voor het geheel bepalen, ongeacht de andere zienswijzen, die mogelijk blijven. Veel van wat in deze tijden u zeer belangrijk lijkt, is in feite zeer onbelangrijk, wanneer wij het gaan bezien in verband met het geheel. Zelfs een ziekte, die de mens een vloek lijkt te zijn, kan voor de mensheid een zegen zijn. Vergeet niet, dat er in het menselijke denken ook heel wat vreemde dingen voorkomen. Wat denkt u er bv. van dat men in de maatschappij alles doet om de zwakken te beschermen, zelfs tegen zichzelf en toch condities accepteert die een oorlog kunnen veroorzaken, waarin de sterksten zo dadelijk grotendeels ten onder zullen gaan? Vreemd genoeg schijnt de mensheid het heel logisch te vinden om de zwakste elementen te bevoordelen boven allen, om dan de sterkste elementen te vernietigen.

Het onjuiste blijkt hier onmiddellijk. Wanneer de mens de wijsheid niet bezit zich te beheersen, toch alle natuurlijke beperkingen verwerpt, wordt hij vernietiger van zijn eigen bestaan. Dit en vele andere mogelijkheden heb ik hiermee willen aanduiden. Dat ik haast niet over de door u geciteerde krachten heb gesproken, komt voort uit het feit dat wij sprekende over wijsheid en wetenschap, in de eerste plaats moesten spreken vanuit het standpunt van de mensheid en over de menselijke ontwikkelingen en mogelijkheden, niet over de grote mede-scheppende en vernietigende krachten van het AI, die zover staan buiten de menselijke weg van bewustwording, dat een vergelijking een te verre sprong zou betekenen. Het aspect vernietiging kwam in mijn betoog alleen naar voren uit de menselijke aspecten volgens het behandelde onderwerp. Vanuit het standpunt van menselijke wijsheid is alle vernietiging dwaasheid, daar binnen het kader van menselijke mogelijkheden geen voldoende inzicht omtrent de werkelijke waarde en noodzaak van de vernietiging kan worden verworven, terwijl anderzijds een zo groot mogelijke harmonie met de gehele omgeving voor het menselijke geluk noodzakelijk is.

Vraag: Wat denkt u over rattenverdelging?

Antwoord: Het is de huidige vorm van de samenleving die de buitengewone uitbreiding van de ratten mogelijk maakt. Het leven van de mensen heeft deze plaag doen ontstaan. Binnen de huidige omstandigheden is dus rattenvernietiging een noodzaak, tenzij de mensheid haar wijze van leven zo zeer wijzigt, dat de rat niet meer op de mens kan parasiteren, zoals hij thans doet. De wijsheid gebiedt hier te erkennen, dat de ene fout slechts door een tweede te handhaven blijft. De wijze zal echter trachten zelf zo weinig mogelijk reden aan de rat te geven zich in zijn omgeving op te houden en laat eventuele vernietiging over aan degenen die de rattenplaag door hun wijze van leven deden ontstaan. Bovendien is de vraag, of de mensheid door de ratten werkelijk veel kan lijden - buiten materiële schade - een kwestie van menselijk weerstandsvermogen. Het doel van de wijze is niet zolang en prettig mogelijk te leven, maar om in het leven de vrede te vinden, in de vrede de vreugde kennende. Alles, wat men op aarde bezit, kent, verwerft, zal juist voor dit doel worden gebruikt. Hoe meer de mensen zich aan het leven gaan hechten en alle zuiver stoffelijke kwesties en genoegens gaan stellen boven innerlijke vrede, hoe onprettiger en onvrijer het leven op aarde zal zijn. Het is vanuit dit standpunt dwaasheid een bepaalde vorm van maatschappij, of een enkel menselijk leven, boven het verwerven van deze vrede te stellen.

Vraag: Is wijsheid een vorm van egoïsme dus?

Antwoord: De grondslag van alle leven is egoïsme. Er bestaat geen altruïsme dat niet in het ego zijn ontstaan vindt, en de zogenaamde altruïstische bestreving alleen zich kan volbrengen door het buiten het Ik liggende in nauw verband, emotioneel of anderszins, met het Ik te brengen. Waar altruïsme een zekere innerlijke vrede, of bevrediging met zich brengt, is het dus een vorm van egoïsme.

Reactie: Een dergelijke redenering is destructief, omdat het bewustzijn van alle goedheid hierdoor wordt vernietigd.

Antwoord: U verliest uit het oog dat ego - en dus egoïsme - op twee wijzen geuit kan worden. Het eerste geval is het Ik, dat zich afsluit van de wereld en vanuit zijn afgeslotenheid oordeelt over al hetgeen het van de wereld wenst te bemerken. De tweede en betere soort egoïsme breidt het Ik-bewustzijn uit, tot men zich één gevoelt met de wereld en zich geheel één daarmee wetende, voor al het zijnde zorg draagt als deel van het Ik. Dit laatste wordt

Christelijk dan uitgedrukt in "heb uw naasten lief gelijk uzelf..." Gezien het feit dat dit voorwaarde is voor het komen tot het Koninkrijk Gods, is zelfs dit in zekere zin een vorm van egoïsme. Wanneer mijn betoog u onredelijk lijkt, bedenk dan, dat onze werelden veel van elkaar verschillen, zodat veel van wat u belangrijk lijkt, voor ons alleen maar een droombeeld is, want als een onderbreking in het ware leven voor een ogenblik bestaat.....
Goedenavond. (Vragen verkort)

ESOTERIE

Goedenavond vrienden.

Wanneer wij ons een ogenblik aan de esoterie wijden, denk ik aan hetgeen hier zoeven besproken is. Ik herinner mij een oude spreuk: "Hij, die over een provincie regeert, maar geen meester is in eigen huis, blijft een slaaf." Ik meen, dat dit niet alleen in het algemeen, maar voor iedere mens op zich een belangrijke en ware spreuk is. Al bezit men kennis, al is men meester over alle mensen, wanneer men zichzelf niet kan beheersen, kan men nooit werkelijk meester zijn.

Wanneer u zoekt naar wijsheid en uzelf bedriegt, zult u nooit de waarheid kunnen leren kennen. Uw pogen is dan vergeefs. Wanneer wij werkelijk willen zoeken naar de esoterische inhoud van ons leven, het innerlijke weten, dat ons op doet gaan in grotere werelden, moeten wij doen als de kluizenaar. De kluizenaar trok weg uit het land, omdat zijn leerlingen teveel eisten. Ieder verlangde wijsheid van hem. Door de vragen van de menigte was de meester niet in staat te denken aan hogere waarden. Hij vreesde dan ook, dat hij in plaats van wijsheid, dwaasheid aan de mens zou geven. Vergezeld slechts van een enkele leerling, vluchtte hij daarom naar de eenzaamheid van de bergen, maar ook daar vonden hem de zoekenden en bouwden hun hutten ten westen en ten oosten, ten noorden en ten zuiden van zijn kluis. Daarop vluchtte de meester opnieuw, niet wetend hoe en waar hij de uiteindelijke waarheid zou kunnen vinden. In zichzelf verzonken sloot hij zich nu af voor alles wat er buiten hem bestond. Zo droomde hij van vreemde werelden, zag hij de sterren hun baan trekken langs de hemel en meende reeds nu de oneindigheid en haar geheimen te bezitten. Toen hij uit deze toestand ontwaakte, waren rond hem de leerlingen wederom verzameld en vroegen hem: "Meester, geef ons wijsheid". Al het bereikte stortte hem toen ineen. Alleen een vage hoop bleef hem, de hoop eens wederom zó eenzaam te zijn, dat hij tot deze hoogte zou kunnen stijgen.

Hij leraarde aan allen die vroegen. Want het geweld kon hij niet gebruiken, weigeren durfde hij niet. Tot hij ontdekte, dat hij met zijn leerlingen tezamen mediterende, hoger en hoger kon stijgen. Gezamenlijk konden zij stijgen tot de sferen, waar alleen nog maar het gouden Licht van de waarheid leeft. De meester keerde daarop te midden van de mensen terug. Hij leerde hen veel en gaf hen vele wijsheden. Wel moest hij soms hongeren, of verjaagde men hem. Andere keren leefde hij aan het hof van vorsten, vorst in aanzien en middelen. Maar in zich droeg hij een weten, waardoor hij meester was over lichamelijk begeren en het dwalen van gedachten. De mensen was het genoeg hem nabij te zijn. Want in zijn gedachten voelden zij reeds het Licht der wijsheid. Zich beheersende kon de wijze echter één zijn met de mensheid en gedragen door de krachten van de mensheid kon hij stijgen tot de wereld, waarin het Ik zichzelf geheel kent en op kan gaan in de Algeest.

Wanneer wij trachten een wereld te beheersen, of te verbeteren, zonder onszelf te beheersen, zonder te weten wie en wat wij zijn, kunnen wij niets bereiken. Geen van u zou de wereld willen veroordelen tot een bestaan in dwaasheid, geboren uit een onbewuste. Integendeel! Ik meen, dat uw wijsheid u in doet zien wat het doel van dit leven voor u is: verwerven van beheersing. Men vertelt wel, dat toen de Schepping begon, de Schepper een zekere gave schonk aan de mens en daarnaast ook aan sommige geesten. Enkelen zei Hij: "Uw naam is vernietiging en duisternis. Vernietig en doof het licht des levens. Hierin zult gij Mij kennen..." Anderen zei Hij: "Schep het leven en streef naar bewustzijn. Want hierin ben Ik u kenbaar als kracht en God." De Schepper deed dit, opdat elk aspect van Zijn wezen voor Zijn schepselen steeds weer teniet zou gaan en herrijzen, tot alle Schepping beide waarden in zichzelf zou kennen.

De mens is geschapen ter bewustwording. Vernietiging is niet zijn deel. Hem is de taak gegeven om vorm te zijn en te omvatten, zo kennende Leven en Licht, niet om het Licht te doven. Wie vernietigt om het vernietigen, doodt hiermee krachten in zich, veroorzaakt zichzelf innerlijke schade, die haast niet te herstellen is. Wanneer de bedelaar armoede kent, zo weet hij toch wel, dat er rijkdom bestaat. Maar hij weigert vaak deze op de juiste wijze te verwerven, opdat zij hem eigen wordt. Misschien wordt hij tot rover. Dan zullen de rijkdommen hem achtervolgen, tot zij hem bitterheid en band geworden zijn. De oorspronkelijke poging geluk te verwerven wordt dan maar al te vaak een zich ten koste van alles vasthouden aan begaan onrecht en aan gaven die tot vloek zijn geworden. Wanneer hij echter door werken steeds weer een klein deel van de rijkdom ook voor zich op kan eisen, is hij geen bedelaar meer. Misschien heeft hij allereerst de weg gevonden tot respectabiliteit, zodat het nageslacht hem kan eren. Misschien komt ook hij verder.

In de dorpen van mijn land vindt men soms ouderen die zeer geacht worden. Niet alleen omdat zij vele zonen hebben, maar ook, omdat zij de eerbied van die zonen steeds waardig blijven. Het is niet moeilijk de achting en eerbied van anderen op te eisen volgens de gebruiken van een wereld. Wel is het je moeilijk deze ook te allen tijde waardig te blijven tonen. Menigeen voelt zich beledigd, omdat de wereld maar niet wil erkennen, hoe groot, hoe machtig en wijs hij wel is. Maar wie zo denkt, is als de vele ouderen die langs de huizen zitten, pratende over hun grootheid en bereiking, een last voor de gemeenschap zijnde, niet in staat om ook maar één enkele wijze raad aan hun zonen te geven. Werkelijk geëerd worden, betekent in die dorpen meer dan om ouderdom gerespecteerd te worden en overal welkom te zijn. Want de ouderen, die werkelijk geëerd worden, hebben geleerd in anderen hun eigen fouten te erkennen. En sprekende over hun eigen fouten, weten zij daardoor anderen te behoeden.

De werkelijk groten zijn altijd nederig. Wanneer zij raad geven, is het als een smeekbede, nooit als een bevel. De stemmen van de wijze ouderen waren misschien schrill en gebroken, maar hun woorden hadden zin en inhoud. Hun lichaam was niet schoon meer en vol rimpels, maar hun ogen waren als een baken van liefde en goedheid. De geëerde ouderen dienden hun dorp en familie en niet slechts zichzelf. Hun namen staan niet alleen op de tafels der voorouders gegrift ter herinnering voor hun zonen. Hun namen worden als een zegening gefluisterd door vele gemeenschappen, lang nadat zij zijn heen gegaan.

De esotericus zal eerst in eigen falen wijsheid moeten verwerven, dan echter zal hij met deze wijsheid anderen dienen. Niet voor zich eisende respect of gaven, maar vrijelijk schenkende uit de volheid van een waar leven en een bewuste geest. Degenen die zo leven, zullen niet voor zich zelf eerbied afdwingen. Maar om de oneindigheid die in hen leeft, worden zij geëerd. In de esoterie moet men leren de volheid van eigen bestaan te leven, lerende uit eigen fouten, kracht puttende zelfs uit eigen falen om anderen te helpen en zo de eenheid met de kosmos te bevestigen. Om echter als esotericus waardig op de wereld te kunnen leven, moet men voor alles leren te zwijgen.

Goedenavond.

(Verkort).